
LA DOCTRINA DEL TC SOBRE LA «FIESTA DE LOS TOROS» COM A PATRIMONI CULTURAL (O COM LIDIAR AMB LA CREIXENT SENSIBILITAT ANIMALISTA)

Si los toros gritaran cuando se les tortura en la plaza, ¿qué diría la afición? ¿Que es música? ¿Que son notas cargadas de tradición...? Lástima que no tengan nuestra laringe y nadie les oiga

Silvia Marsó

Dr. Joan Ridao
Professor titular (a) de Dret Constitucional
Universitat de Barcelona
Lletrat Major del Parlament de Catalunya
Col·legiat núm. 18.128

La Fundació 'Toro de Lidia' va presentar fa poc una sol·licitud a l'Ajuntament d'Olot per permetre a un noveller local organitzar una "corrida de toros" a la plaça de la localitat, la més antiga de Catalunya (1859), donat «l'ampli suport civil que promou la iniciativa».

Aquesta petició té especial interès, és clar, després de la renúncia de facto del principal empresari taurí a organitzar "corridos de toros" a Barcelona, després d'un llarg contenciós judicial i polític. Però també perquè arriba després de dues rellevants sentències del Tribunal Constitucional (TC), la primera de les quals (STC 177/2016, de 20 d'octubre) declarà inconstitucional i nul l'article 1 de la Llei catalana 28/2010, de 23 d'agost, de modificació del text refós de la Llei de protecció dels animals, aprovat per Decret Legislatiu 2/2008, de 15 d'abril, que prohibia la celebració "de corridos de toros" i altres espectacles taurins a Catalunya; i la segona, la STC 134/2018, de 13 de desembre, que anul·là els principals articles de la Llei 9/2017, de 3 d'agost, de regulació de les "corridos de toros" i de protecció dels animals de les Illes Balears, en què, sense prohibir l'espectacle, es vetava la mort de l'animal.

La STC 177/2016 — polèmica com poques —, anul·là un apartat de l'article 6.1 de la norma catalana de protecció dels animals que estenia a les "corridos de toros" la prohibició ja preexistent de realitzar activitats que provoquessin sofriment als toros. La *ratio decidendi* de l'Alt Tribunal —superficial, en molts passatges apodíctica, i per això mateix, com dirien els taurins, una autèntica «*faena de aliño*»— operà un desplaçament expeditiu del centre de gravetat del conflicte competencial suscitat cap a la matèria cultural, a partir de l'obligació de conciliar els títols competencials autonòmics sobre protecció dels animals (art. 116.1.d EAC) i espectacles (art. 141.3 EAC), amb els estatals dels art. 149.1.28 CE (defensa del patrimoni cultural), 149.1.29 CE (seguretat pública), i cultura (art. 149.2 CE), aquest últim concurrent amb les Comunitats Autònomes (CA), al que atribuï curiosament ple contingut funcional (legislatiu i executiu). El resultat: el TC conferí una habilitació normativa prevalent a l'Estat, que oportunament havia legislatat feia poc i ad hoc per atribuir als toros la condició de patrimoni cultural (Llei 18/2013, per a la regulació de la Tauromàquia i Llei 10/2015, per a la Salvaguarda del Patrimoni Cultural Immaterial).

EL RESULTAT DE LA SINCRONITZADA OPERACIÓ POLÍTICA, LEGISLATIVA I JURISPRUDENCIAL, A BANDA D'IGNORAR EL SISTEMA DE REPARTIMENT COMPETENCIAL I DE NO PRENDRE EN CONSIDERACIÓ L'EXISTÈNCIA DE REBUIG O DESAFECCIÓ DE PART DE LA POBLACIÓ RESPECTE A AQUEST ESPECTACLE, RESULTÀ DEL TOT PARADOXAL (...)"

legislador habilitat competencialment per fer-ho.

Aquest pronunciament, però, ha acabat propiciant l'estocada final a qualsevol intent ja no de prohibir les "corrides de toros" sinó fins i tot de modificar-ne part del ritus per evitar la mort de l'animal.

Així és: el recurs contra la Llei balear 9/2017, tributari en la seva argumentació de la STC 177/2016, plantejà novament el menyscabament de la competència estatal per a regular el patrimoni cultural espanyol, en aquest cas perquè la llei balear establia alguns límits a la lídia (edat de la bèstia, prohibició de l'«enchiqueramiento» o de la presència de cavalls, el temps màxim de participació

El resultat de la sincronitzada operació política, legislativa i jurisprudencial, a banda d'ignorar el sistema de repartiment competencial i de no prendre en consideració l'existència de rebuig o desafecció de part de la població respecte a aquest espectacle (FJ 7), resultà del tot paradoxal, doncs en el moment de l'aprovació de la Llei catalana diverses CA (Madrid, Castella i Lleó, Castella-la Manxa i Múrcia) ja havien declarat la tauromàquia com a bé d'interès cultural, de forma que si el problema era la pervivència del bé cultural aquesta ja es trobava plenament garantit en gran part de l'Estat i difícilment es podia veure pertorbada per la prohibició de les "corrides de toros" a Catalunya, a càrrec —no s'oblidi— d'un

dels toros —no superior a deu minuts—, o l'ús d'estris que poden causar la mort o ferides). Addicionalment, la impugnació denunciava una vulneració del principi d'unitat de mercat i de lliure circulació, a més d'una lesió de les condicions bàsiques que garanteixen la igualtat de tots els espanyols en l'exercici dels drets, pel fet d'imposar què la durada del viatge de la res des de la ramaderia fins a la plaça fos la mínima indispensable.

En la seva fonamentació, el TC no negà un cop més —perquè no podia—les competències exclusives de les Illes Balears (agricultura i ramaderia, espectacles i activitats recreatives, protecció del medi ambient, cultura, patrimoni cultural), però reputà que a la pràctica la llei pretenia arribar al mateix objectiu que l'extinta llei catalana: la prohibició de facto de les "corrides de toros" a través de prohibicions o requisits singulars que pretenien reduir la "*fiesta de los toros*" a quelcom irreconeixible. Seguidament, el raonament de la STC 134/2018 s'endinsà en la resta de motius de la impugnació: bo i admetent que la finalitat de la norma impugnada es relaciona amb la competència autonòmica en protecció animal i compresa dins els «els objectius [d'interès general] de la política social i cultural» que la legislació estatal bàsica (art. 3.11 de la Llei 17/2009, de 23 de novembre, sobre el lliure accés a les activitats de serveis i el seu exercici), i després de constatar que no existeixen mitjans menys restrictius per a l'activitat econòmica, el TC estima paradoxalment que el mandat legal de contractar amb la ramaderia més propera a la plaça exclou altres mesures possibles i la possible competència amb altres ramaders, conclouent que la regulació no s'adequa als principis constitucionals de lliure circulació, lliure empresa i unitat de mercat.

En suma, si bé el TC admet sense embuts la competència autonòmica per regular els espectacles taurins, sosté que tant la prohibició (Catalunya) com la regulació d'aspectes essencials dels mateixos, orientada a evitar la mort o el patiment animal (Illes Balears), envaeixen la competència estatal en matèria de patrimoni cultural, que preval en el marc de la concurrència de competències estatals i autonòmiques en matèria de cultura (art. 149.2 CE), en aquest cas encaminada a preservar «valors culturals comuns» com les "corrides de toros".

Això mateix, segons el TC, autoritza l'Estat a intervenir de forma intensa —com ja ha fet oportunament el legislador estatal— per afavorir una acció pública supraordenada que garanteixi la homogeneïtat i la pervivència de la "*fiesta de los toros* a tot l'Estat", al marge de la creixent sensibilitat animalista o fins i tot abolicionista d'una part del mateix.